

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՊՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

Թուրքիա՝ տարեկան 250, վեցամսեայ 125 դր:
Եւրոպա՝ — 60 ֆրանք.
Ամերիկա՝ — 3 Ժոլար.

Ա. ՏԱՐԻ

Թիւ 2

1927

ՅՈՒՆԻՍ 9

Հասը 5 դրու.

مَكْفُوف

صاحب و مدير مسئولی هوونان پالاقاشيان

استانبول بك اوغلى قبرستان سوقاق تومرو ۱۱۱

Արսոնսէր, Խմբագիր Է. Պատար. Տնօրէն՝

Յ. Գ. ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ

Կ.ՊՈԼԻՒՍ, Բերա, Գաղափարսան փողոց, թիւ 171

ԾԱՆՈՒՅՈՒՄ.

Տողը 10 դրու:

Չսպառած գումարները չեն վերադարձուիր:

Հասը 5 դրու.

“ԶԱՆԱԶԱՆ ԾԱԽՔԵՐ” ՈՒ ԳԼՈՒԽԸ

«Ժամանակ»ի վերջին թիւերէն մէկուն մէջ, Յովհ. Էփ. Շահնազար կարեւոր խնդիր մը կը յուզէ: Կը պահանջէ որ Թաղական Խորհուրդներու պիւսնէները հրատարակուին ի գիտութիւն թաղեցիներու, փոխանակ Տնեսու. Քաղաք. Է. Թաղ. Խորհուրդներու արձանագրութեանց Է. բոլորակցութեանց մէջ միայն պահուելու՝ խորհուրդներու գաղտնութեամբ մը:

Մենք կ'աւելցնենք թէ, ո'չ միայն պիւսնէներն, այլ Է. հաշիւները հանրամասնօրէն պէտք է հրատարակուին ի գիտութիւն ժողովրդեան: Եւ ա՛յս, ո'չ միայն Թաղ. Խորհուրդներու, այլ բոլոր մասակարար մարմիններու համար:

Յանախ, ժողովուրդին աչքը, ժողովուրդին հոգեբանութիւնն է որ կը տեսնէ Է. երեսան կը հանէ զեղծումներ զորս Քաղաք. Է. Տնեսու. Խորհուրդներ չեն տեսներ կամ չեն ուղեր տեսնել: Տնեսու. Խորհուրդներու կատարած հաշուական ֆնուրիւնները հարեւանցի են մեծ մասամբ Է. գումարումներու հեղուրիւնը հաստատելէ անդին չեն անցնիր: Ասիկայ հաշիւ ֆնել ու հաստատել չէ, այլ պարզապէս ապկապուկ է: Անօգուտ ֆնուրիւններ, անհաստատ վաւերացում: Եթէ ժամանակ առ ժամանակ ինչ ինչ զեղծումներ կը յայտնուին, գիպուածական է այդ, Է. այդ յայտնութիւնները կամ զեղծումներու գիտերն ընողներն ալ մասնաւոր անհասներ են գրեթէ միշտ, Է. ո'չ երբէք Տնեսու. կամ Քաղ. Խորհուրդաց անդամներ: Ասոնք կ'արքնանան կամ այդ զեղծումներուն կ'անդադրադառնան, անպատասխան անհասներու ցուցմունքներուն կամ բողոքներուն վրայ միայն:

Մենք չենք լսած թէ, եկող գացող Տնեսու. Խորհուրդներէն որ Է. է մէկը, իր ֆնեմը Է. վաւերացուցած հաշիւներէն որ Է. է մէկուն մէջ, Է. ինչ մը պրպսած ըլլայ՝ օրինակ՝ առ «Զանազան Ծախքեր» ու գլուխները Է. այդ ծախքերուն մանրամասնութիւններն ուզած Է. զանոնք խիստ ֆնուրեան մը բովելն անցուցած ըլլայ:

Ո՞րչափ զեղծումներ, ո՞րչափ անխնայ Է. անհաշիւ մսխումներ, չը տեսնէ նոյն իսկ գողութիւններ, պարտկուած են այդ «Զանազան Ծախքեր» ու գլուխին մէջ:

Ի՞նչ են այդ «Զանազան Ծախքեր»ը, մարդ չը գիտէ: Այդ ծախքերն ինչո՞ւ իրենց անուններով չեն նշանակուիր մի առ մի: Անուշտ՝ ընդհանուր առմամբ՝ անոր համար որ կատարուած ապօրէն մսխումներն մէկ նայուածով պիտի երեւին բացօրէն:

[Շար. Բ. Էջ]

ԱՅԲՈՒԲԵՆԻՆ ԾԱԳՈՒՄԸ

«Անրիկէն», ըսած է խաղարկու մը, տարօրինակութեանց երկիրն է: Այս ընդարձակ խաղարկու զամաքին մէջն կողմը, ուր որ քաղաքակիրթ մարդն առաջին անգամ չփնտնէ մեծ մտած է խաղչիկներուն հետ, դիտած է որ ամենք անգիտակ են դիւրու արուեստին, այնպէս որ սպիտակները պարտաւարած են այդ բէն գիմ սովորեցնել սեւերուն:

«Եւ սակայն, Անրիկէն մէջ է որ կը դանկնը ամէնահին ձեւերն նշանադրերու զորս մեր գրութեանց մէջ կ'օգտագործենք»:

Այս գիտազուլիւն ճիշդ է բոլորովին: Եղիպտոսի մէջ կատարուած պեղումները երեւան բերած են վերջերս, հախա-

ΑΙΟΥΝ Φ
ΗΘ+ΔΣ

Եղիպտական հին հողէ ամաններու վրայ տեսնուած նշանագիր

պատմական չըջանի մէջ, այսինքն ինք կամ տաք հաղար տարի առաջ, չինուած հնամենի հողէ ամաններ, որոնց վրայ բրուար նշաններ դրած է ամանը եփելէ առաջ: Այս նշաններ բուական կը նմանին արդի դրերուն:

Անկարելի է դիտնալ թէ ի՞նչ էին այս նշաններուն ձայնական արժէքը: Մինչև իսկ կարելի է որ ձայն ալ ունեցած չըլլան, Է. միայն զծաղրութիւններ, զործատան դրոշմներ եղած ըլլան, եթէ կ'ուզէք: Բայց եթէ քննէք այս նշանները, չուտով պիտի բնութենէք անոնց աչքառու նմանութիւնը արդի այբուբեններու հետ:

Կրթէ՛ երիտասարդները, պատուէ՛ ծերերը, հարցափորձէ՛ գիտունները, համբերատար եղիք յիմարներուն հանդէպ:

Պէժք է Թաղ. Խարհուրդներու եւ այլ մասախարար մարմիններու հաշիւներէն մի անգամ ընդ միշտ ջնջել այլ «Չանագան Ծախք»-ու գլուխները, երբ կ'ուզենք որ զեղծումներն ու մոխումները պակսին ըստ կարելոյն: Պէժք է պարտադրել այլ մարմիններն որ ամէն ծախք իր անունով արձանագրուին. այն ասեմ անխոստովանելի ծախքեր տեղի չպիտի ունենան, վասն զի պատասխանատուները պիտի ամչնան իսկական անուններով արձանագրելէ այլ ծախքերն:

«Չանագան Ծախք»-ու գլուխը միառման, պատասխանատուութիւն հրաւիրելիք ծախքերու համար բաց դուռ մ'է, զոր պէժք է միանգամ ընդ միշտ ամուր փակել:

Յ. Գ. Փ.

ԱՐԴԱՐ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆ

Պապերուս աբիւն, դարերու մեջէն, սերունդէ սերունդ.
Կարիւ առ կարիւ, հոսելով եկեր, իմ անձս է. կազմեր.
Իրեն հետ բերեր, ինձ պարգեւ տուեր, բանկազի՛ն ժառանգ,
Ողջ, առողջ մարմին, միտք մը ժիր արքուն եւ սիրտ բզգալուն:

Ականջս որոշէ ձայն ու վանկ լեզուին զոր խօսին իմ հարկ.
Շրթունքս դիւրաւ զանոնք կը յօգեն, բարբառին յրասակ.
Այսպէս բընածիր, կարծես, կը խօսին լաւեր ջուրակին,
Երբ կը բրբրումն նապուկ աղելով, մասով վարպէսին:

Հայ տառին, բառին ձեւ, հրնչիւն յրասակ, շատ խորաբանդակ
Դրոշմած եր Տէր հոգւոյս մէջ, վաղուց, երբ ծնայ մօրեւս.
Արդ ինձի հետք է մայրենի լեզուով խօսիլ ու երգել
Քան օտար բառեր, զերբ շաղփաղի բուրակ կրկնել անիմաց:

Նորածիլ միտքս ինչո՞ւ բըրանայ անհարկի ճիգով.
Ինչո՞ւ չօգտուիմ բընական ձիւքէն զոր ժառանգեմ եմ.
Մայրենի լեզուս, դարերու երկունք, արդար ժառանգս է.
Ո՞վ կըրնայ կորզել այս սուրբ իրաւունք մանուկ շրթունքէս:

Մասալ շրթներուս վրայ թող անին, մրսքիս մէջ ծաղկին
Ինչ որ ծրծր եմ, մօրս կարին հետ, նախահարց զըշէն.
Նախ, թող քաղեմ հունձք իմ տոնիկ այգւոյս հիւրեղ տունկերէն,
Յետոյ, ես ինքնի՛ն կ'երթամ նաւակել այլոց այգիքն:

Մըսեր եմ, անա, օտարին այգին, ճեղմելով դիտեմ ...
Տարբեր է տեղս, տարբեր է ծաղիկ, տարբեր է ծառեր.
Անոնց դիրք, տարալ, հոս, գոյն ինքնատիւ չեն խօսիւր սրբիս.
Թերեւս խօսին օր մը երբ դառնան ինձ իմանալի:

Գարունը անցեր, ամառ է եկեր. տե՛ս այնտեղ, հոս հոն,
Ծառերու վրայ պրտուղներ կան շատ, դեղնաւունք բոսոր,
Փափկաթոյր, սիրուն, հոս բուռն անուշ, գրաւի՛չ են յոյժ.
Հաս հաս կը քաղեմ, անուշ են, ընձի՛ր, համեղ, հանելի՛:

Բայց, երբ կանխաւ արեւած չ'ըլլայի մայրենի կաթով,
Ասամներս երբ ծամած չ'ըլլային հացը հայրենի.
Օտարին այգին, անոր ծառ, տեղս, ծաղիկ ու պրտուղ
Պիտի ազդեի՞ն ինձի հրապոյր, քիմքիս համ տալի՞ն:

Պիտի կըրնայի՞ անոնցմէ բաժին հանել իմ եղբարց ...
Բարեբաղդ եմ արդ. ես, նաւակելով պրտուղ հիւրաւից,
Համեղ բազմեանց, զանոնք տա՛մ ի կեր անոնց որք չունին
Բաղդը մրսեղու այս այգին ճոխ, պերն, երկունք դարերու:
9 Հոկտ. 1926, Շիւրի

ՍԵՊՈՒՀ

ՄԵՂՈՒՆԵՐՈՒ

ԿԵԱՆՔՆ ՈՒ ԲԱՐՔԸ

(Շարունակութիւն Ա. թիւէն եւ վերջ)

Իւրաքանչիւր բջիջ պղտիկ վեցան-
կիւնի թոս մըն է՝ բրգածե յատակով մը,
որ յոտաջ կազայ երեք տարանկիւնի-
րու միացումէն. Այս կերպով, ծաղը բաղ-
կացած է իրարու կրթնած երկու. չորք
խցիկներէ, այնպէս որ մէկ չորքին յա-
տակը միւս չորքին ալ յատակն է, եւ
Իւրաքանչիւր խցիկի խարխիւր կը հա-
մադատախանէ հակառակ կողմի խցի-
կին: Մեղունքու երկրաջափական չի-
նութիւնները ամէնակատարեալ կերպով
կը լուծեն՝ կարելի եղածին չափ քիչ նիւ-
թերով բնակարաններ ունենալու խն-
դիրը:

Բոլոր խցիկները համանման չեն, ար-
գարեւ այն խցիկներն՝ ուրիշ արունքը
պիտի ելնեն՝ աւելի մեծ են, քան այն
խցիկներն ուր պիտի ծնին գործաւորու-
նիւնքը. Էգիւրու յատակ խցիկներն ո՛չ
միայն շատ աւելի մեծ են, այլ նաեւ ու-
նին բոլորովին տարբեր ձեւ մը:

Չարմանալի պարագայ մ'ալ տա է թէ,
երբ էջ մը մեռնի, կամ արկած մը պա-
տահի անոր, ըստ որում փեթակն առանց
թաղուհիի չը կրնար մնալ, գործաւորու-
նիւնքն անմիջապէս իրենցմէ մէկուն
խցիկը կը մեծցնեն, յետոյ անոր կուտան
մասնաւոր սնունդ մը, թաղաւորական
խխիւր, եւ ասիկայ կը բաւէ, որպէս զի
մասալ թրթուրը, փոխանակ ամուլ էջ
մը, չէզոք մը, գործաւորուհի մ'ըլլալու,
արտադրող էջ մ'ըլլայ: Եթէ, փեթակի
մը մէջ, երկու թաղուհիներ գոյանան եւ
իրարու պատահին, կը կռուին, եւ կռիւ-
նի դադրիւր մինչեւ որ երկուքէն մին չի
սպաննուի միւսին խայթոցով: Երբեմն
ալ, թաղուհիներէն չինը կը մեկնի փե-
թակէն, իրեն հետ տանելով փեթակին
բնակչութիւնէն մաս մը, որոնցմով մե-
ռապար մը կը կազմէ, եւ կ'երթայ այլուր
զաղթականութիւն մը կազմելու:

Գործաւորուհիներն ուրիշ պաշտօն մը
եւ ունին: Երբ աշունը գայ, եւ ծաղիկ-
ներու չըրգոյթիւնէն՝ դժուար ըլլայ սը-
նունդ հայթայթել, գործաւորուհիներն
իրենց խայթոցներով կը սպաննեն բոլոր
արունքը, եւ այսպէս կ'ազատին անո-
ղաւ թերաններէ:

Յ. Գ. Փ.

ՕՐ. ԱՐՄ. ՖԵՐՀԱՏԵԱՆ կը տարան-
ժարաներէն եւ Հայերէնի մասնաւոր դա-
սեր տուններու մէջ եւ կամ իր բնակարա-
նը, Գաթգիւղ, Մօսա, Հանի Շիւրի
փողոց, Թիւ 36: Դիւրաւայց մեքոս եւ
խղճակիս աշխատութիւն:
2-3

ԻՄԱՅԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԲՆԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆ

Տօք. Էմիլ Տրեֆօ գլխավոր հանդէսի մը մէջ կը բացատրէ մարդուն և կենդանուայ իմացականութեան յարաբերութիւնը ներքին կազմաւորութեան պաշտօններուն հետ:

Կը գիտէ որ, գերազանցապէս օժտուալ ուղեղ մը չի կրնար գոյութիւն ունենալ մարմնոյ մը մէջ, որուն գործունէութիւնը մեծ համեմատութեամբ նախորդած է մարտադական գործիքին կամ գնդերային գրութեան: Եւ զայս հաստատելու համար, օրինակներ յառաջ կը բերէ:

Ինչո՞ւ համար, կը հարցնէ, չա՞նն աւելի մտացի է քան ոչխարը, քանի որ այս վերջինը շունէն աւելի մեծ ուղեղ մը ունի:

Եթէ ոչխարը նուազ մտացի է, պատճառն այն չէ որ իր ջղային գրութիւնը նուազ կառարեալ է. իր նուազ մտացիութիւնը կը պարտի իր մարտադական գործարաններու անհամեմատ գործունէութեան որոնք կը պահանջեն կենսունակութեան ուժին մեծագոյն մասը: Բոլոր խոտակերներու նման, որոնց ուտելիքը անդական մեծ արժէք մը չեն ներկայացըներ, սակայն ունենալով անհապառարկելի արտադրութիւն իր ստամոքսին, իր աղիքներուն և իր գեղձերուն: Իր աղիքին երկայնութիւնը՝ իր մարմնոյն երկայնութեան 28 անգամն է, և իր ճարակած խոռին կառարեալ մարտադրութիւնը օրեր կը տևէ: Այսինքն ծագումն մինչև մուտքը, պարտաւոր է արտադրել մեծ քանակութեամբ լորձուք:

Այս պայմաններուն մէջ, արիւնային հոսումը մեծ մասամբ կը հակի դէպի մարտադական գործարաններն, անոնց հայթայթելու համար թթուածինն ու այն նորոգիչ նիւթերն որոնք անհրաժեշտ են իրենց յոգնեցողիչ պաշտօնին կիրառելուն համար: Եւ ահա՛ շատ բան չը մնար ուղեղին համար, որ կը կրէ տեսական անարիւնութեան մը հետեւանքները: Ուղեղային մեքենան լաւ է, բայց գործելէ արդիւնած է:

Շուրջ, ընդհակառակն, կ'ապրի խոտանուցիչ կերակուրներով, որոնք քիչ կը խնայեն իր մարտադական գործարանը և քանի մը ժամուան մէջ կատարելապէս կը մարտնչէ: Երկայն աղիքի մը պէտք չունի. իր աղիքին երկայնութիւնը՝ իր մարմնոյն երկայնութեան երեք անգամն է միայն: Այս պատճառաւ, իր արեան շրջաբերութիւնը լաւագոյն կերպով հաւասարակշռուած է: Իր ուղեղն առատ արիւն և թթուածին կ'ընդունի, որով և կրնայ լիովին գործել:

Դնդերներու չափազանց զարգացումը կրնայ մնասել իմացականութեան, ինչպէս կը մնասէ մարտադական գործարանին գոր-

ծունէութիւնը: Ասոր համար է որ վաղը, որ սրտերով կը սնանի և ունի փառքածաւալ մարտադական գործարան մը: ունի սակայն տկար ուղեղ մը՝ իր գնդերներուն արտադրող ուժին պատճառաւ: Այս գնդերներ իրենց կը քաշեն արիւնը, ինչպէս իրենց կը քաշեն զայն, ու խորին ստամոքսը և աղիքը:

Այս նկատողութիւններէն պէտք է հետևեցնել թէ, գերազանց իմացականութիւն մը՝ ինչպէս է մարդունը՝ ք պահանջէ կատարեալ հաւասարակշռութիւն մը բնախօսական պաշտօններու մէջ: Ունենալու համար արիւն և պայծառ միտք մը, ո՛չ ստամոքսը չափազանց զարգացընելու է և ո՛չ գնդերները:

Թրգմ. Յ. Գ. Փ.

1927 Մարտ 14

ԻՆՉ ԲԱՆԻ ՄԷՋ ԿԸ ԳՏՆԵՔ ԵՐՋԱՆԻՈՒԹԻՒՆԸ

Այս հարցումին պատասխաններ ստացած ենք զորս հետգնէտ պիտի հրատարակենք. այս անգամ կը հրատարակենք միայն հետեւեալները:

Համեատ ամենաբարձրն այրի ափէին մ'եմ, և ունիմ նիւթական անձկութիւններս: Քսան և հինգ տարու եղած ատենս այրի մնացած եմ, բնական կոշտութիւններ չառ քիչ կը վայելեմ, իսկ իրական և ոչ մէկ ուրախութիւն: Ես միայն երջանիկ կը զգամ ինքզինքս, չուրջս տարածելով քաղցրութիւն, և ամէնուն հետ վարուելով ներդաժնութեամբ: Շատ անուշ բան է հաճոյք պատճառել ուրիշներուն միջոցներուց ներած չափով. և չի զբաղիլ ապերախութիւններով: Ծնունդիս սէրը՝ երջանկութեան լրումն է. բայց ճշմարիտ սէր լսելով՝ կը հասկնամ այն սէրն որ կը կայանայ կատարուած պարտականութեան մը հանդէպ ինքնագոհացում պատճառելիք գոհողութեան մը մէջ: Ահա՛ թէ ո՛ւր է երջանկութիւնը. քեզի կը մնայ ունենալ անոր տիրապետելու գիտակցութիւնը:

Գ. Վ.

Երջանկութիւնն իր տեղն ունի միշտ ինչպէս պալատան, նոյնպէս և հիւղակին մէջ, ամէն վայրկեան, մինչև իսկ առաւանքներու և ձախորդութիւններու տուն, երբ զուարթութեամբ գիմաւորենք զանոնք: Երբ մեր պարտականութիւնը լաւ կը կատարենք, երբ ուրիշներու կը հալթայթենք այն ամէն բարիքը զոր կըրնանք տալ իրենց, երբ ամէն բանի լաւ կողմը կը տեսնենք, արդէն երջանիկ ենք:

Ժ. Լ.

ԿԱՐԵՒՈՐ ԳԻՏԵԼԻՔ

ՀՐԷԻՑ ՊԵՆՏԵԿՈՍՏԷՆ ԵՒ ՔՐԻՍՏՈՆԵՒԸ ՀՈԳԵԳԱՆՈՒՄՏԸ. — Հրէից Պենտէկոստէն յիշատակն էր այն օրուան ուր Աստուած Մովսէսին տուաւ Օրէնքին տախտակները, Սէնա լերան վրայ, Զատկի կամ Պասեքի տօնախմբութենէն յիսուն օր, կամ եօթը շաբաթը լրանալէն յետոյ:

Քրիստոնէից Հոգեպալուստը տօնախմբութիւնն է այն օրուան ուր Հոգին Սուրբ առաքեալներուն տուաւ Նոր Օրէնքը, Փրկչին յարութենէն յիսուն օր յետոյ:

Պենտէկոստէ բառը կը նշանակէ յիսուն օրեայ, և յարութեան յաջորդող յիսուն օրերն երբեմն կը կոչուէին Պենտէկոստի օրեր:

ՏՈՒՆԿԵՐՆ ՈՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐԷՆ ՄՈՒՏՔԻ ՏՍԱՃ ԵՆ Ի ՖԻՐԱՆՍԱ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ԵՒՐՈՒՄՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐ. — Հացաբոյսերուն մէջ, ցորենը և սև ցորենը եկած են Ասիայէն, հաճար՝ Սիպերիայէն, եգիպտացորենը՝ հարաւային Ամերիկայէն:

Կանաչեղէններուն մէջ, վարունգը՝ Սպանիայէն, կանկարը՝ Միկիլիայէն, քեզակարոսը (Քրեմի մաղսանօր)՝ Իտալիայէն, ջրկոտմոր (սու քերկսի)՝ Կրէտէէն, շամշը (շապսնալի)՝ Փոքր Ասիայէն, հազարը՝ Քուէն, կաղամբը, սոխը և ազատքեղը՝ եգիպտոսէն: Բնականապէս (գարնապիս)՝ Կիպրոսէն, ծնեկերը (գուշ գօն-մալ)՝ Ասիայէն, դդումը՝ Ասորականէն, լուբիան՝ Հնդկաստանէն, սեխը՝ Փոքր Ասիայէն և Ամերիկէն, գետնախնձորը և գետնախնձոր (եքս կընալ)՝ Ամերիկայէն:

Պտուղներուն մէջ՝ ընկոյղը, սերկեւիլը, և խաղողը՝ Ասիայէն, ծիրանը՝ Հայաստանէն, կիտրոնը՝ Միսիլիայէն, դեղձը՝ Պարսկաստանէն, թուզը՝ միջագետքէն, կաղինը և կեռսար՝ Սև ծովու եզերքէն, չազանակը՝ Լիբիայէն, սալորը՝ Սուրիայէն, նուշը՝ Մաւրիտանիայէն, ձիթապտուղը՝ Յունաստանէն:

Ծառերուն մէջ, մաշկամրդին (տեսակ մը մեծ չազանակ) կուգայ Հնդկաստանէն, դափնին (սեֆեն)՝ Կրէտէէն, թանթրուենին (միսիլի)՝ Պարսկաստանէն, սօսին (չրնա)՝ Իտալիայէն:

Ծաղիկներուն մէջ, նարդէսը (գերեմ) և շահաքամը (գարեմֆի)՝ կուգան Իտալիայէն, չուշանը (գարնալ)՝ Սուրիայէն, կակաչը (շաշե)՝ Կապադովկիայէն, յամիկը (եւսեկիս) և ոսկեծաղիկը (ֆոլգաւքեմ)՝ Հնդկաստանէն, մարգարտածաղիկը՝ Զինաստանէն, և դահլենեակը (սալիս)՝ Մէքսիքայէն:

ՍԱՍԱԹԻԱՑԻՆԵՐՈՒՆ ԲՈՒՈՆ ԲՈՂՈՔԸ
ԻՐԵՆՑ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑՁԻՆ ԴԷՄ

Ընդհ. ժողովոյ վերջին նստին մէջ՝ երեք անդամներ, Արժ. Տ. Տաճատ Ա. Քհ. Փաշայեան և Տեառք Գարեգին Տէմիրճիպաշեան և Արմենակ Չպուք-ճեան, 24 յօդուածներէ բաղկացեալ ծանրակշիռ ամբաստանադիր մը (ամբողջութիւնը հրատարակուած է ժամանակի Մայիս 31 ի և Յունիս 1 ի թիւերուն մէջ) կը ներկայացնեն Դիւանին, ընդդէմ Տեղապահին և իրեն զործակից Մոստիշեան Վարչութեան, եզրակացնելով .

« Ահա՛ այս հաշուական խոչոր գործառնութիւններուն Ազգը անտեղեակ ընելու նպատակաւ չորս ու կէս տարիէ ի վեր գրաւած է Պատրիարքական աթոռը, զանազան հնարքներ ու միջոցներ ձեռք առնելով՝ ընտրութեանց կատարումը սնտոյ և անտեղի պատճառներով ձգձգած, ընտրութիւն պահանջողները անուանարկելով՝ անոնց մասին հետապնդումներ կատարած է : Այս ամբաստանութեանց մեծ մասը Տնտես. Խորհուրդի կողմէ ևս պաշտօնապէս հաստատուած է և որոնք Ազգին մէջ ծայրագոյն անվստահութիւն յառաջ բերած են Արարեան Արքեպիսկոպոսի հանդէպ, զոր կ'ամբաստանենք իբրեւ հաշուաւոր, ինքնազուլու հաշուական գործառնութիւններ կատարող, Ազգին վստահութիւնը չարաչար գործածող, իր պաշտօնը ըստ ամենայնի չհաղործող, կանոններն արհամարհող, զանոնք բոլորովին ոտնակոխ ընող գործադիր իշխանութեան պետ, և ըստ մեր Հիմնական Կանոնագրին 77-րդ եւ 84-րդ յօդուածներուն տրամադրութեանց՝ կը պահանջենք որ Պատկ. Ընդհ. ժողովը զինքը պաշտօնանկ ընէ, իր հաշիւները մանրազնին քննել տայ անաչառ հաշուազէտներու ու ծանօթ և անկողմնակալ ազգայիններու, անպատճառ հրաւիրէ վկայները, ինչպէս կը պահանջէ տարրական օրէնքը և թոյլ չտայ բնաւ որ ամբաստանեալ և իր ստանձնած պաշտօնին մէջ զիտակցաբար զեղծանող եւ չորս ու կէս տարի ամբողջ Ազգին արգար քննադատութեանց ենթարկուող Տեղապահ Տ. Գէորգ Արքեպ. այլևս շարունակէ իր պաշտօնը, նախագահէ Պատկ. ժողովիդ, արհամարհելով Ազգը և երկպառակութեանց տեղի տայ : »

Չորս ու կէս տարիէ ի վեր Պատրիարքական աթոռը բռնապարտող եւ ամէն անբերեակայելի ապօրինաւորութիւններ սանձարձակ գործող անարժան կրօնաւորի մը դէմ փաստացիօրէն և օրինաւորապէս ներկա-

յացուած ամբաստանադիր մը՝ իր ազգն ու եկեղեցին անկեղծօրէն սիրող և ազգին շահն անհատական շահէ գեր ի վեր դասող ամէն հայ անվարան իր հաւանութիւնը պիտի յայտնէր և հաշիւ ու քննութիւն պահանջէր : Բայց ահա՛ Ընդհ. ժողովոյ մէջ, ստուար մեծամասնութեան մը քով, կը գտնուին եօթն անդամներ, որոնք ի նախապէս զիրենք ընտրող թաղերու՝ ամբաստանութիւնը վիժեցնելու և ամբաստանեալը պաշտպանելու մտածումով խնդիրն Ընդհ. ժողովէն դուրս հանելով՝ Խառն ժողովին յղելու առաջարկ կը բերեն, հոն զայն փոփոխելու կամ մեղքներու յատուկ նպատակաւ : Եւ ըլլալիքն ալ այս էր, եթէ իրենց առաջարկն ընդունուէր, քանի որ Խառն ժողովին մաս կազմող Քաղ. ժողովի իր կողմէ նշանակուած և մեծ մասամբ իրեն յարած անձերէ կը բաղկանայ, որոնք իր արգարացումը պիտի ուզեն . իսկ Կրօն. ժողովը՝ ըսածդ իր չըջանը շատոնց լրացուցած և իր պաշտօնն ապօրէն կերպով շարունակող մարմին մ'է. որ նոյնպէս Տեղապահին պաշտօնազուրկ չըլլալը կ'ուզէ, զուտ անձնական նկատումներով . մասնաւորապէս անոր անդամներէն Չարմայր Քհ. Կէօգիւրեան շահ ունի Տեղապահին պաշտօնի շարունակութեանը մէջ, քանի որ ինքն Պէշիք-թաշի եկեղեցիին վրայ ձեռնադրուած ըլլալով հանդերձ, Տեղապահին շնորհիւ և իր Կրօն. ժողովոյ անդամակցութիւնն օգտագործելով՝ Ֆէրիզիւղի Աւագ երէցութիւնը կորցած է, զըրկելով Տ. Չոսն Քհ. Չարխուկեանը, որ Ֆէրիզիւղի եկեղեցւոյն վրայ ձեռնադրուած ըլլալով հանդերձ թափառական կը չըլի աստանդական, զուրկ կանոնաւոր ապրուստէ : Եւ Տ. Չարմայր մին է Ընդհ. ժողովոյ այն եօթն անդամներէն որոնք ամբաստանադիրը Խառն ժողովին յղելու առաջարկ ներկայացուցին . ամէնքն ալ յայտնի կողմնակիցներ Տեղապահին պաշտօնի շարունակութեան, անոր դէմ Ազգին մէջ տիրող ընդհանուր դժգոհութեան հակառակ ի պարծանս իրենց, յիշենք Տեղապահին այս եօթը պաշտպաններուն անունները ու որոնք ամբաստանադիրը Խառն ժողովին քննութեան յանձնելու համար

բռնաբերեցին . թո՛ղ Ազգը ճանչնայ իր բարեկամները :
Չարմայր Քհ. Կէօգիւրեան, Պարգև Փափաղեան, Լիւսն Փափաղեան, Վահան Թօշիկեան, Բերայի Խորէն և Սահակ Գաւահանները և Հմայեակ Վրդ. Բախտարեան, որ երախտապարտ է Տեղապահին, Սամաթիայէն ձամբուելուն յաջորդ օրն իսկ Տեղապահական հրամանաւ Կէտիկ Գաշայի եկեղեցւոյն Քարաղիզ կարգուելուն համար :
Այս եօթը գերնորներէն Պարգև Փափաղեան, ժողովին Բ. Ատենապետը, իբրեւ Ատենապետ իր չէզոքի գիրքին հակառակ, չի բաւականանալով ամբաստանադիրը Խառն ժողովին յղել ատճարկող բանաձեւն ստորագրելով, այս բանաձեւին մերժուելուն համար սատակել զայրացած հայկոյազի կ'անուանէ ամբաստանադիրը, այսպէս վերստին յղելով ո՛չ միայն զինքն ընտրող Սամաթիացւոյ, այլ համայն Ազգին սիրուն ու նախնական զգացումներն :
Պարգև Փափաղեան հայկոյազի անուանելով Տեղապահին դէմ ժողովին ներկայացուած ծանօթ ամբաստանադիրն, պարզապէս հայտնած կ'ըլլայ ամբաստանադիրը ներկայացնող իր պաշտօնակիցներուն դէմ, հայտնած կ'ըլլայ Ընդհ. ժողովը դէմ որ ստուար մեծամասնութեամբ իւրացուց զայն և քննութեան ենթարկեց, հայտնած կ'ըլլայ Ազգին դէմ որուն ներկայացուցիչն է Ընդհ. ժողովը :
Սամաթիոյ ազնիւ Թաղեցիք, իրաւամբ յուզուած իրենց ներկայացուցչին այս անօրինակ արարքէն, ժաւախակի Յուսիս 4 ի թուով բուն բողոք կը բառնան և իրաւամբ կը պահանջեն որ Պարգև Փափաղեան յարգէ « Թէ՛ ինքզինքը և թէ՛ մանաւանդ իր ներկայացուցած թաղը, խոյս տալով անոր կամքին հակառակ ազգափառ ընթացքէ մը » Եւ կ'աւելցնեն . « Այսպէս, Սամաթիոյ Թաղեցիներս իրեն հետ չենք բաժանուիլ » :
Ի գիմաց Թաղեցւոյ, բողոքաւորը բոտորապարտ են Սամաթիոյ ընտրանին, որք են՝ Տեառք
Տօք. Ե. Իլէմէճեան, Տօք. Վ. Պաւլապան, Ռիկիան Յակոբեան (Գեղապործ), Արսէն Սեւիկիճեան (Գեղապործ), Մինրան Մխաթեան, Վահէ Իւթիճեան, Յարութիւն Ներսէսեան, Գառնիկ Համբարձումեան, Երուսաղ Պէրպէրեան, Գ. Հարպէրեան, Վահրամ Գրիգորեան, Ն. Իւթիճեան, Հայկ Իւթիճեան, Միհրան Սեփիւրեան, Գր. Մէնչեքեան, Սեփիւրեան Եղապարճեան :
Ըստ մեզ, Սամաթիոյ ազնիւ Թաղեցիք ներդրամաբար վարուած են՝ միմիայն բողոք բառնալով և իրենց ներկայացուցչին իրենց համամիտ չըլլալը յայտնելով : Այս տողերը գրողը, Սամաթիա ծնած, և թէ Սամաթիոյ Թաղեցի մնացած ըլլար ցարդ, չստ աւելի առաջ պիտի երթար և պիտի պահանջէր որ

Պարզե. փափաղեան դադրի Ընդհ. Ժողովոյ անդամակցութենէ իբրեւ Սամաթիոյ ներկայացուցիչ, քանի որ իր տասնամեայ շրջանը վաղուց բոլորած է, և Սամաթիա իրաւունք ունի նոր ընտրութեամբ իր ներկայացուցիչին կամ իր ներկայացուցիչներն ունենալու. Ընդհ. Ժողովոյ մէջ: Պարզե փափաղեան յաւիտեան կամ ցկեանոյ Սամաթիոյ ներկայացուցիչ չկրնար ըլլալ: Ինքն ընտրուած է տասնէն աւելի տարիներ առաջ, և թաղունք որ թաղեցիներու վտանգութիւնը որ և է օգտակար դործով չէ արդարացուցած, օրէնքով ալ չէ կարող շարունակել իր պաշտօնը: Ինքը տասնէն աւելի տարիներ առաջ ընտրուած ըլլալով, այն տակնուան Սամաթիացիներու ներկայացուցիչն եղած է: Տասը տարի առաջուան 15 տարու. Սամաթիացին այս օր 25 տարու. եղած է և իրաւունք ունի իր ներկայացուցիչն ընտրելու: Տասը տարի առաջ ընտրուած մէկը արդի Սամաթիացիին ներկայացուցիչը չէ: Պարզե փափաղեան իր ո՞ր հանգամանքով կը շարունակէ իր պաշտօնը Ընդհ. Ժողովոյ մէջ: Այս կէտը կը յանձնենք Սամաթիացեաց յորժ ուշադրութեան: Պէտք է տէր կանդին իրենց իրաւունքին և նոր ընտրութեան հրահանգ պահանջեն: Այսպէս ալ բոլոր այն թաղերն որոց ներկայացուցիչներու տասնամեայ շրջանը բոլորած է:

Յ. Գ. Փ.

ԻՆՉ ՊԵՏԲ Է ԸՆԵԼ ՄԻՆՁԵՒ ԲԺԻՇԿԻՆ ԳԱԼԸ

ԹՈՒՆԱՌՈՐՄԱՆ ՊԱՐԱԳԱՅԻՆ

Ենթադրենք թէ կը գտնուիր մարդու մ'առջև որ թունաւորման ամէն նշանները կը կրէ վրան. կամ վերջապէս գիտէք թէ ինքզինքը կամ ուրիշ մը գինոր թունաւորած է, բայց կ'անգիտանաք թոյնին տեսակը: Ի՞նչ ընելու է:

Նախ և առաջ, պիտի փորձէք թոյնը դուրս հանել կարելի եղածին չափ շուտ և կտտորեալ կերպով: Աշխատելու է ատամքը պարպել: Ստամոքսին լուսնու մը ձեւը գործը չէ: Աշխատեցէք փրսխեցնել: Ասոր համար, կրնաք մի քանի կան միջոցն ի գործ գնել, բերնին խորը պղտիկ լեզուն խաղտացնելով: Յետոյ կարգը կուգայ դեղերուն: Հիւսնդին ծծել կուտաք փոխեցնող դեղ մը կամ պղնձածրմբատ (sulfate de cuivre), և կամ թէ 10 կրամ մանանեխի (խաւսալ, moutarde) ալիւր ջուրի մէջ կը լուծէք և կը խմցնէք:

Այս կամ այն կերպով թոյնը դուրս հանելէ յետոյ, պիտի աշխատիք անվնաս դարձնել ինչ որ տակաւին կը մնայ ստամոքսին մէջ: Ամէն թոյն իր մասնաւոր

հակաթոյնն ունի. ստոր համար ալ բժշկին զաւուրն պիտի սպասէք: Եւ սակայն ձեր ձեռքին տակ սքանչելի հակաթոյն մը ունիք, որ ամէն պարագայի մէջ կրնայ գործածուիլ, կաթը: Իրաւ է թէ իր ուժը տկար է, բայց գոնէ ապահով էք որ յիմարութիւն մ'ըրած չէք ըլլար զայն գործածելով:

Նախ փոխեցնող դեղը տուէք, յետոյ կաթը: Տրամաբանական կարգը այս է: Բայց եթէ չի յաջողիր փոխեցնել, կաթն անմիջապէս տուէ՛ք:

Այս պղտիկ խնամքները, կը կրկնեմ, ամէն պարագայի մէջ կարեւոր են, թոյնին տեսակն ի՞նչ ալ ըլլայ: Պէտք է ի գործ գնել զանաք, մինչև բժիշկին հասնելը:

ԱՅՍԻ ԿԱԹԸ ԿՈՎՈՒ ԿԱԹԷՆ ԼԱԼԱՊՅՆ է և վտանգելի. կրնայ չեփած խմուկ, այսինքն իր քնական բոլոր յատկութիւններովն, առանց կենթարկուելու այն փոփոխութիւններուն որոց կ'ենթարկուի և ապացուանով: Իր բաղադրութիւնն այնպէս է որ տղայոց կրնայ տրուիլ, առանց ջուր խառնելու և առանց չաքարի:

Այժմերն աղէկ խնամուելով, մինչև իսկ քաղաքներու մէջ կրնան միջին հաշուով օրը երկու լիտր կաթ տալ:

— 6 —

ՄԻՆՐԱՆ. — Կարելի է որ իրաւցնէ ձեր ծնած տեղն էք հիմա: Դուք շատ անգամ պատմած էք որ անակնկալ գէպք մը ստիպեց զձեզ՝ հեռանալ ձեր ծննդավայրէն և մայրաքաղաք երթալ. բայց թէ ի՞նչ էր այդ գէպքը, մանրամասնութիւնը չէք բացատրած:

ՏԵՍԻԼ Բ.

ՆՈՅՆ ԱՆՁԵՐ ԵՒ ԱՇՈՏ

ԱՇՈՏ, ելակի կողովը ձեռքը. — Ահա՛, հայրիկ, ահա՛ կողով մը լեցուն ելակ. քեզի կը նըվիրեմ: Շատ աղուոր է, մինակ դուք պիտի ուտէք:

ՍԱՐԳՍԵԱՆ, մէկ կողմ դառնալով. — Ո՛հ, չեմ կրնար այդ պտուղներուն նայիլ:

ԱՇՈՏ. — Ի՞նչ կայ, հայրիկ, ի՞նչ եղա՞ք. կուլա՞ք. ելակ չէ՞ք սիրեր. բայց նայեցէք որ չափ գեղեցիկ է, խոշոր և թարմ:

ՄԻՆՐԱՆ. — Ո՛հ, Աստուած իմ, ի՞նչ եղաք, հայրիկ, կուլա՞ք. աս ի՞նչ կը նշանակէ:

ՍԱՐԳՍԵԱՆ. — Հոգ մի՛ ըներ, դաւակա, բան չկայ: Աշո՛տ, քրոջդ քով գնա՛ և այս կողովը ալ անոր տար: Եթէ ինձ այս լերան մեծութեամբ ոսկի տաս, դարձեալ չեմ կարող հատ մը խակ

— 7 —

ուտել այդ պտուղներէն, այո՛, և ոչ խակ հատ մը:

ԱՇՈՏ. — Ես շատ յոգնած եմ. . . Շատ տաք է. . . Կ'ուզեմ քիչ մը քնանալ այստեղ:

ՍԱՐԳՍԵԱՆ. — Կը հաւատամ, տղա՛ս, յոգնած ես. այսօր արշալոյսին ելար անկողնէդ:

ՄԻՆՐԱՆ. — Նայէ՛, աս ծառին շուքին տակ կրնաս քնանալ, կակուղ խոտին և ոսկեգոյն ծաղիկներուն վրայ: Յոգնած մարդը աւելի աղէկ կրնայ քնանալ խոտի վրայ քան թէ կակուղ բարձերու վրայ:

ԱՇՈՏ (Կողովը խոտին վրայ կը դնէ եւ քովի կը կը պառկի): — Բարե գիշեր, հայրիկ. բարե գիշեր, Մինրա՛ն:

ՄԻՆՐԱՆ. — Բարե հայրի՛կ, Եւգինէն և ես գիտած ենք որ ամէն ամառ, երբ ելակը հասնի, դուք շատ կը տրտմիք, և մինչև անգամ քիչ կը մնայ որ լաք, երբ ելակ տեսնէք: Բայց մենք ձեր տխրութեան պատճառը չենք գիտեր. կը խնդրեմ որ բացատրէք ինձ:

ՍԱՐԳՍԵԱՆ, նստաւիճակ վրայ նստելով. — Նստէ՛ քովս, սիրելի Մինրան: Մինչև այսօր, ինձմէ դատ, մարդ չգիտեր դադարիքս: Այս վայրկեանէն, դու իմ բարեկամս և մխիթարիչս պիտի ըլլաս: Այսօր քեզ հաղորդելով դադարիքս, կրնամ վրայէս վերցնել տխրութեան ծանր բեռը

«ՄԵՂՈՒ»Ն ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

ՄԵՂՈՒՆԵՐՈՒ աշխատութիւններն ու բարքերը կ'ընծայեն վայելուչ բաղդատութիւններ. այս պատճառաւ բանաստեղծութիւններու մէջ յաճախ գործածուած է Մեղրա բառը:

Մէկ քանի օրինակներ.

Կր տեսնէ՞ք դարնան՝ ժրաջան Մեղրան,
Ծաղիկներուն հիւթ՝ քամել եռանդուն,
Բջջին մէջ ոսկի՝ մեղրէն անապակ
Յօրինել այլոց՝ հեղուկ մեծայարգ:

Valmalette.

Ի՞նչ խուլ բղղիւն կուգայ բաղխիլ ա-
կանջներու.

Փեթակէ մը ամպ բարձրանայ Մեղրաներու:

Dulard.

Բոլոր այս բղղացող մեղուապարեր անհուն
Հոյլ ի հոյլ դուրս կուտան ժողովուրդ մը
Թռչտուն:

Delile.

Դուրս տայ ծոցէն ժայռ հնչեղ
Մեղրաներու պարն ուժեղ:

Aignan.

Բաղմացուցէ՛ք ծաղիկներն՝ որոցմէ վաղ
առտուն

Կուգայ կորզել իր աւար՝ ժրաջան այն
Մեղրան.
Rosset.

Այս ուռնիներ որ
Քեզ պիտի պարզեն քնոյ քաղցրն անցորդ,
Մեղրաներու թիթե՝ մրմունջը չողորթ:
Malfilatre.

Ծառատանէ ծառատան և պարտեզ,
ի պարտեզ,
Մեղրան թիթե թեւածէ՝ ձայնելով մէշո
ղերդ բղղ:
Michaud.

Գիտէ՞ք, բաղադրէ իր մեղրը դարնան՝
Ծաղկանց աւարէն՝ Մեղրան ժրաջան:
Boileau.

Տեսէ՞ք թէ ի՞նչպէս, ձիապիծակներ, ա-
նարկ և փծուն,
Կ'երթան կողոպտել մեղրուն այն անուշ
զոր գործէ Մեղրան:
Boileau.

Անձին հոգն իրաւունք է, և հարուածով
մը խայթոցի
Մեղրան վանէ ամէն ատեն ձիապիծակը
տաղտկալի:
Voltaire

Մեղրին կրնան տրախի հետեւեալ ա-
ծականները.

Բղղացող, ժրաջան, գործունեայ, ճար-
տար, անարար կամ անտեսող, կռիւա-
տեսող, խոհմ, խայթող, ևայլն:

Ձանաւէր մարդուն համար կ'ըսենք
մեղրաւքան:

Մեղրի մ'առաջին բջիջը կը նմանի
վերջինին, բայց է Պիւֆօն:

Նախնիք Մեղրան խորհրդանիշն ըրին
քաղցրութեան, երկրագործութեան, քա-
ղաքական և զբոսական տաղանդի: Կնքա-
նչաններու և նշանադրոյմներու մէջ,
Մեղրան կը նշանակէ կարգ կանոն և աշ-
խատութիւն: Մեղրան՝ գտնուած ըլլալով
Շիրաէրիք Ա. ի (458—481) գերեզմանին
մէջ, հետեւեալեցած են թէ խորհրդանշանն
էր Ֆրանքներու ցեղին: Իւրպէս Բ. Բա-
րր իր զինանշաններուն մէջ Մեղրանը
գրած էր. նոյնն բրած էր նաև Պօնա-
բարդ բնաւորքը: Յ. Գ. Փ.

Ա Ռ Ա Մ Ն Ե Ր

— Փարս կուշտ մարդը գրացինը կուշտ
կը կարծէ:

— Մեծ ծառերը մեծ չուք կուտան:

— — —

— 8 —

ՄԻՀՐԱՆ. — Պիտի աշխատիմ ձեր վստահու-
թիւնը արդարացնել, սիրելի հայրիկ:

ՍԱՐԳՍԵԱՆ. — Այս դէպքը զիս երջանիկ
ըրաւ, բայց տխուր ժամեր ալ բերաւ իր հետ:

ՄԻՀՐԱՆ, ԲՈՒՐ ՈՍՏԵԼՈՒ. — Կ'աղաչեմ, պատ-
մեցէ՛ք:

ՍԱՐԳՍԵԱՆ, — Հայրս աղքատ էր, բայց
մայրս չեմ յիշեր, որովհետեւ օրօրոցի մանուկ
եղած ատենս մեռած է: Մեծ եղբայրս բարկա-
ցող և չար էր. շատ անգամ վրէժխնդրութիւ-
նով զիս կը ծեծէր, անոր համար որ հայրս զիս
իրմէ աւելի կը սիրէր: Օր մը եղբայրս մօտակայ
անտառը տարաւ զիս որ ելակ ժողվենք: Բաւա-
կան ելակ ուտելէ յետոյ, թուփերու մէջ կը
փնտռէր, ամէնէն բարձր ծառերուն վրայ կ'ել-
նէր՝ թռչունի բոյներ գտնելու համար: Այդ մի-
ջոցին ես կողով մը ելակ ժողվեցի՝ հօրս տանե-
լու համար: Օգը սաստիկ տաք էր: Թուփի մը
տակ, ելակին կողովը քովս դրի և քնացայ: Տէր
Աստուած, ես անպէս հանդարտ քնացած էի
ինչպէս հիմա Սշոտ կը քնանայ: Ես ալ այն ատեն
անոր հասակը և անոր տարիքը տղայ մը էի:
Երբ արթնցայ, գիշեր էր: Կողովին մէջ բան չը
կար. եղբայրս գացած էր, գրպանէս առնելով
այն հացի կտորը զոր հետս առած էի: Ահա՛

— 5 —

ՍԱՐԳՍԵԱՆ. — Կէս ժամուան մէջ սորվե-
ցար այս տեղերը. իրաւ շատ գեղեցիկ է այս-
տեղ: Ասկէ աւելի գեղեցիկ տեղ մը տեսա՞՞մ եմ
արդեօք, չեմ յիշեր: Թէեւ մեր կառքին անիւը
կոտրեցաւ և կէս ժամու չափ ետ մնացինք մեր
ճամբէն, բայց մեր ժամանակը պարապ չանցաւ:
Ես քիչ մը կը նստիմ սա ծառին շուքին տակ,
նստարանին վրայ, զխտելու համար այս զմայելի
բնութեան գեղեցիկութիւնը:

ՄԻՀՐԱՆ. — Հայրիկ, լսէ՛ արձադանող որ
կուգայ ժայռին տակէն հոսող աղբիւրին կողմէն:
(Միկնքը կը նուագէ եւ արձագանգը կը կրկնէ):

ՍԱՐԳՍԵԱՆ (Կը կանգնի և տեսարանին գեղեց-
կութեան վրայ կը հիանայ). — Ձայմանալի բա՛ն,
այս տեղը կարծես թէ պիտի ճանչնամ. կարծես
թէ ծննդավայրիս մէջն եմ, ուր կը ճանչնայի
բոլոր ծառերն ու թուփերն, մանկութեան ընկեր-
ներուս պէս: Անսովոր յուզում մը կը զգամ սըր-
տիս մէջ, և կարծես թէ երազի մէջ կը տես-
նեմ հիմա ինչ որ տղայութեանս ատեն տեսած եմ:
Այո՛, իմ ծննդավայրս այս տեղին շատ կը նմանի:
Միտքս կուգայ թէ այժերն ի՞նչպէս վեր կը բարձ-
րանային ժայռերէն, որոնք բոլորովին այս ժայ-
ռերուն կը նմանէին: Մինչև անգամ կը յիշեմ
այն խրճիթներն որ ահա՛ հոն, վա՛րը կը տեսնուին:

ՍԱՌԱ ՊԵՌՆԱՐԻ ՍԿԶԵՆԱՌՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Յայտնի է թէ Երաժշտանոցի որ եւ է մէկ դասարանը մանկու համար, քննութիւն մ'անցնելը պարտաւորի է: Իւրաքանչիւր թեկնածու իր ընտրած մէկ կտորը կը սովորի, զրուցելու համար քննիչ մարմնոյ մ'առջեւ, որ կ'ընդունի կամ կը մերժէ ներկայացողը:

Սառա Պէռնար եւս պիտի ներկայանայ, և իր մայրը, զպրոցին պահանջումներուն զրեթէ անտեղեակ, մտածեց որ լա Ֆոնթէնի Եռկու Աղաւնիներ առակը, զոր շատ լաւ կ'արտասանէր պզտիկը, յարմար նիւթ մ'էր այս քննութեան համար:

Մանկամարդ Սառա ներկայացաւ ուրիմ քննիչներուն. բայց հաղիւ թէ արտասանեց.

Deux pigeons s'aimaient d'amour tendre;
L'un d'eux s'ennuyant au logis...

Պ. Օպէն, նշանաւոր երգահանը, որ այն ատեն Երաժշտանոցին տնօրէնն էր, իր ձայնին թրթռումէն ազդուելով, յանկարծ կեցուց զանիկայ.

— Կը բաւէ, պզտիկս, բոսա յետոյ, կը բաւէ, քովս եկուր:

Ազդիկը վստահօրէն առաջ անցաւ: Գուհաւ և ճրջճիմ աղաջ մ'էր, ո'չ շատ տեսքոտ, բայց իր դէմքին վրայ իմացակա՛նութիւն կը չղար, և իր աչքերն ունէին այն վճիռ և խոր լոյսը որ կը գրաւէր զինքը ամէն զիտող:

— Ի՞նչ է անունդ, հարցուց Օպէն:

— Սառա:

— Թատրոն մտնել կը փափաքիս:

— Այո՛, պարո՛ն, շատ կը փափաքիմ:

— Շատ. լա՛ւ ուրիմն, շատ ցաւալի պիտի ըլլար եթէ այսքան սիրուն փոքրիկ ազնիկ մ'իւր կոչումին պատասխանելէ զրկուէր: — Շատ լաւ սքրտասանեց Եռկու Աղաւնիներու երկու առաջին տողերը, աւելցուց երգահանը, զստնալով իր ընկերներուն. պէտք է ընդունիլ զինքը:

Ասիկայ սկիզբն էր նշանաւոր դերասանուհիին գեղեցիկ աչքերուն և հնչուն ձայնին յաղթանակին:

ԱՌԱՋԱՐԿ ՄԸ

Մեր երիտասարդ աշխատակից Պ. Հմաեակ Մկրտիչեան Ազգաբաժնի, Ժառանկայ և Նոր Լուր օրաթերթներուն առաջարկած է՝ շաբաթը կամ 15 օրն անգամ մը հինգ զրույցի վաճառել թերթը, և յաւելուածական 60 փարան յատկացնել իրեն նպաստ Աղդ. Հիւանդանոցին: Այս կերպով, առաջին պարագային՝ տարին 4000 ոսկիէն աւելի, երկրորդ պարագային՝ տարին 2000 ոսկիէն աւելի բացառիկ հասոյթ մը պիտի կրնայ ապահովուիլ: Յստալի է որ երեք օրաթերթերն ալ ընդ առաջ երթան այս առաջարկին:

ՄԱՆՐՈՒԿ ՄԻՋԱՏԻ ՄԸ ԱՐԳԵԼԻՔԸ
ԲԱՆԱՄԱՅԻ ԶՐԱՆՑԻՆ ԲԱՅՄԱՆ ԴԷՄ

Սրեկօմիս է անունն ողորմելի մանրուկ միջտաի մը, մծկղի մը, տարածիչը՝ Դեղին Տեղի կոչուած սարսափելի հիւանդութեան, որ հազարաւոր մարդկային կեանքեր խլած և միլիոններ ծախսել տուած է:

Բանամայի ջրանցքին պեղման պահուն՝ հարիւրաւոր, հազարաւոր Ֆրանսացի գործաւորներ և ճարտարագէտներ կը մեռնէին տենդային այդ սոսկալի երկրին մէջ. որով հարկ եղաւ դադրեցնել աշխատութիւններն եւ տեղւոյն վրայ լքել անպին քանակութեամբ գործիք և չիւնուածանիւթ:

Երբ Ամերիկացիք իրենք ստանձնեցին ձեռնարկը, անոնք ալ Ֆրանսացուց պէս ի սկզբան ողբալի ծախսողութեան մը ենթարկուեցան: Չէին գիտեր թէ ի՞նչ բանի վերադրելու էր Դեղին տենդը:

Այն ատեն, Ֆինլէ անունով Հալանացի բժիշկ մը համարձակեցաւ պնդելու թէ Սրեկօմիսն միակ գործօնն էր անողքելի հիւանդութեան: Նախ խնայի տեղ գրին զինքը: Ազատուցաւելու համար թէ տենդը փոխանցիկ չէր, Ֆինլէ սոյն հիւանդութենէ վարակուած արտաւորներու անկողինն մէջ պառկեցաւ, առանց ինքն ալ վարակուելու:

Թշնամին յայտնուած էր: Եանքիները ջանք չը խնայեցին անոր յաղթելու համար: Գօլօն քաղաքը, որ ճանաչին գետնի մը վրայ շինուած էր, ողողուեցաւ բէթրօլով: Ծահիճները չորցուեցան: Բէթրօլը բնաջինջ ըրաւ աղետալի մծկղին սերմերը: Ջրանցքը բացող գործաւորներու աշխատութեան բոլոր վայրերու մէջ, կայուն ջուրերը չորցուեցան: Կայուն ջուրերէն պարունակելը կտակածուած բոլոր պահածոյի տուփերը, բոլոր տանիքի խողովակները, բոլոր հնդկընկոյզի կեղեւները մատնանշուեցան մասնաւոր ոստիկանութեան: Մահերու թիւն արագօրէն նուաղեցաւ, և ջրանցքը բացուեցաւ վերջապէս, Ազլանտեան Քվկիանոսը միացրնելով Խաղաղականին:

Յ. ԱՄԻՐԵՆՑ՝ ՔԱՀԱՆԱՅ

Պուէնօս-Այրէս պիտի ունենայ իր արժանաւոր հոգեւոր հովիւը յանձին ծանօթ դաւեշտագիր Պ. Յ. Ամիրենցի, որ Մայիս 29 Կէր. օր Մայր եկեղեցւոյ մէջ քահանայ ձեռնադրուեցաւ ձեռամբ Երուսաղիմայ Պատր. Փոխանորդ Տ. Սմբատ Եպիսկ. Գաղաղեանի, և կոչուեցաւ Տ. Յովհաննէս: Նորընծայն մօտ օրէն պիտի մեկնի իր պաշտօնատեղին: Կը շնորհաւորենք և կարողութիւն կը մաղթենք:

ՊԶՏԻԿ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Հարուստ երեւոյթով Պարսիկին մէկը բաղնիք կ'երթայ: Բաղնեպանը և ծառայողները մեծ յարգանքով կ'ընդունին զինքը և ամէն խնամք կը շտայլեն, առատ պարգև ստանալու ակնկալութեամբ:

Այն ատենները սովորութիւն էր որ բաղնեպանը ձեռքի փոքր հայելի մը կը ներկայացնէր մեկնող յաճախողին, և սա հինգ զրուշնոց մը կը գնէր հայելին վրայ: Բաղնեպանն իր շնորհակալութիւնը կը յայտնէր. «Պերէէթ վէսին, կիպէ կիպէ, կիմէ պուեուրուն» ըսելով: Յաճախողը՝ ծառայողներուն ալ, որոնք կարգով շարուած կ'ըլլային, մէկ մէկ մանր պարգև աւելով կը մեկնէր:

Արդ, մեր Պարսիկը մեկնելու պահուն, բաղնեպանն ըստ սովորութեան իրեն կը ներկայացնէ հայելին: Պարսիկը կը հարցնէ թէ ի՞նչ պիտի տայ: Տուէ՛ք ինչ որ ձեր արժանապատուութեանը կը վայելեցնէք, կը պատասխանուի իրեն:

— Աղէ՛կ, բայց արժանապատուութիւն ըսածնիդ ի՞նչ է. ատանկ բան իմ քովս մի՛ վնասէք, կ'ըսէ մարդն աներեսաբար, ու կը մեկնի, բաղնեպանին ու ծառայողներու հայհուջներուն մէջտեղ:

Լսելու ականջ ունեցողը թո՛ղ լսէ:

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ր Դ Ա Կ Ա Ն Ե Ր Գ

(Սեօյեքրեկ պեհի եղանակաւ)

Միսքս մի՛ ձգեք, ցաւս խիստ մեծ է. Յոյսս եւ իղձս շատեց մարած է. Կեանքս ինձ հաւաք մեծկալ բեռ մըն է. Հոգւոյս խորքեր բուերը վայեմ:

Սէր մեկ եզագ. տեսայ, արքեցայ. Սէր յարսեւ մնայ՝ կարծեցի, եւ պարապ տեղի սիքսս վառեցի. Այս ցաւն ինձի՛ մահեմ ալ վաքաւ:

Յաւեստ անեցուն սիքսս արեցիմ. Չար աշխարհի մեջ հոգիս մարեցիմ. Տառապեցայ շատ, արդեօք ի՞նչ եղայ, Անուէ հոգիս շատեց զգուեցայ.

ՊԱՐԳԵՒ ՓԱՓԱՋԵԱՆ ՊԷՏՔ Է ԴԱԴՐԻ ԸՆԴԶ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՏԵՆԱՊԵՏԵԼԷ

Արդարեւ ի՞նչ է Ատենապետին պաշտօնը : Թեւ որ գէտ խօսիլ ուղղութեամբ կարգաւ խօսք տալ , վիճաբանութիւնները վարել և եղբակցութիւնները քուէի գնելով՝ ժողովին կամքն ստանալ , և այս ամէնը՝ առանց կողմնակցութեան և պահելով կատարեալ չէզոքութիւն :

Երբ ժողովի մը Ատենապետն յայտնի կերպով մէկ կամ միւս կողմի տեսակէտին կը յարի , և յիսն ի վիճակի չըլլար անկողմնակալ կերպով վարել ժողովը և պէտք կ'ըլլայ որ դադրի Ատենապետելէ : Պարգեւ Էֆ. Փափագեան չի կրցաւ իր տեղապահակաժողովներ պարտել , — ա՛յնքան որոտով յարած է անոր , — և պառթկաց Տեղապահ ամբաստանողներուն դէմ , հայկոյազի բառով որակելով ամբաստանադիրը , որ ո՛չ թէ երեք անգամ ներու , այլ բովանդակ Ազգին զգացումներուն արտայայտութիւնն է՝ ընդգէմ Պատրիարքական աթոռը բռնագրաւող Գէորգ Արքեպ. Արախանեանի և ընդգէմ Մատթիւեան հրամարեցուցուած վարչութեան , որուն Ատենապետը չունէր եզրուտոս առած է , առանց իր համարն ու հաշիւը տալու Ազգին :

Պարգապէս ծիծաղելի է՝ ամբաստանադիրը հայկոյազի անուանելուն համար ինքզինքը արգարացնելու մասը՝ Ազգ. ժողովին ուղղած սա հարցումը . «Տեսարք , կ'ընդունի՞ր որ ժողովէն դուրս անհատական այսպիսի յայտարարութիւն մը ժողովիդ նկատաւան յանձնուի » :

Այս հարցումով , Պարգեւ Էֆ. կ'ընդունի ուրեմն հայկոյազի բառն արտասանած ըլլալը . բայց ինքզինքն արդարացնելու համար , «Անհատական յայտարարութիւն » կ'անուանէ զայն :

Չենք հասկնար թէ , եթէ նոյն յայտարարութիւնը՝ փոխանակ ժողովին վերջանալէն ետքը ընելու , ժողովի պահուն ըրած ըլլար , իր անհատական , իր անձնական կարծիքն , արտայայտութիւնն ըլլալէ տարբեր բա՛ն մը պիտի ըլլար : Ներսր կամ դուրսը՝ միւսնոյնն է . բաւական է որ մարդը յայտնուեցաւ , իր գոյնը հասկցուեցաւ : Իբրեւ յայտնապէս ամբաստանեալներուն յարած մէկը , չէ կարող այլ եւս ժողովին ատենապետել , քանի որ անկողմնակալութիւնը պայման է ատենապետելու համար :

Մնաց որ , ժողովին մէջ իսկ , իր պաշտօնի կիրառմանը մէջ իսկ , իր կողմնակցութեան ապացոյցը տուած է , անբասանազիրը դիտողազիրի փոխելով արձանագրութեան մէջ , և այս կերպով՝ ծանրակշիռ ամբաստանութեանց կարեւորութիւնը մեղմացնել կամ նուազեցնել փոր-

ձելով : Առանց հայկոյազի բառին ալ , միայն այդ նպատակաւոր խեղաթիւրումը կը բաւէր , զրկուելու համար ատենապետութեան աթոռէն , որուն մարդը չէր արդէն , և սակայն ընտրուեցաւ , որովհետեւ ընտրողները չէին գիտեր իր նկարագիրը , և իրենց եղած թեկադրանքին անտուգած էին : Արդէն ընտրուած օրը մենք զարմացանք և մենք մեզի հարցուցինք թէ իր ո՞ր յատկութեանը համար ընտրուած էր արդեօք : Ահաւասիկ ժողովին առաջին քայլերուն մէջ իսկ իր ինքնութիւնը յայտնեց . փոխանակ խոհմութեամբ և չըջանալիցութեամբ խաղաղօրէն վարելու ժողովը , կիրքով և կողմնակցական ոգիով տեղի տուաւ յուշումներու , բողոքներու և ժողովին համար աւելորդ դրաղումներու :

Սխալիլը մարդկային է , և Ընդհ. ժողովը սխալեցաւ և Բ. Ատենապետ ընտրեց Պարգեւ Էֆ. Փափագեանը : Հիմա որ հասկցաւ սխալը , իրեն կը մնայ դարձանել զայն :

ԱՄԲԱՍՏԱՆԱԳԻՐԸ

Ամբաստանադիրը կը բաղկանայ 24 կտոր ամբաստանութիւններէ , որոց ահաւասիկ ամփոփ բովանդակութիւնը .

1. Իր առժամեայ պաշտօնը աւականացնելը :

2. Քաղ. ժողովոյ մեծամասնութիւն չունեցող նիստերուն որոշումները գործադրելը :

3. Քաղ. ժողովոյ Ատենապետին հետ տուած որոշումներն՝ անոնց գործադրութեան ամիսներ յետոյ՝ իբրեւ կատարուած իրողութիւն՝ ժողովականներուն ստորագրել տալը :

4. Նախորդ կազմակերպուած ինստատարական այնքան օգտակար հաստատութեան կործանման և Ամերիկացոց տարեկան 300,000 ոսկիի նպատակին դադրելուն պատճառ ըլլալը :

5. Իբրեւ Տեղապահ պաշտօնավարած միջոցին , Ֆէրիդուլի եկեղեցիէն՝ իբրեւ պատուակալ-Քարողի՝ ինն ամիս անընդհատ 40 ական ոսկի ամսական առնել և եկեղեցին պարտքի տակ ձգելը , որուն հետեւանքով ամիսներով փակուեցաւ թաղին վարժարանը : Ուրիշ վարժարաններ ալ փակուեցան՝ իր անհոգութեան պատճառաւ :

6. Թօքատեանի նախորդ նպատակաւոր պայմանագրութիւնը ջնջելով , 40 տարուան համար տարեկան 3600 հնչուն ոսկիի ձգձիմ վարձքով նոր պայմանագրութիւն կնքելը , առանց հրապարակային աճուրդի և զաղտագողի , առ նուազն 300,000 ոսկիի կորուստ մը պատճառելով Ազգին :

7. Ըստ նախորդ պայմանագրութեան

10 տարի յետոյ Ազգին թողուելիք Թօքատեանի 190,000 ոսկի հաշուուած կատարներու լրաւունքէն Ազգը զրկելը :

8. Թօքատեանի վարձակալին պատկանող ներկի ծախքին կէսը Ազգին վրայ բեռնելը , և այն ալ՝ քառ. մէթրը 175 դրուչի տեղ , 550 դրուչի հաշուով :

9. Թօքատեանի Ազգին չպատկանող 90 լողարաններու չինութեան համար իբր թէ ծախք հաշուուած 150,000 ոսկիէն 50,000 ը Ազգին կոնակը բեռնելը :

10. Թէ՛ կալուածոցին և թէ՛ Թօքատեանի փաստարան Պաղտիկ Էֆ. Սինանեանի՝ Թօքատեանի գործերուն մէջ Ազգին աննպատկերպով կատարած գերի մատին իր անտարբերութիւնը և մանաւանդ հաւանութիւնը :

11. Կալուածոցին դրամէն 1200 անգլ. ոսկի՝ կէս բաժին կալուածի մը վրայ ղեկավար փեռադի գրութեամբ փոխառութիւն ընելը . դրամար մ' որ չորս տարիէ ի վեր անպտնձելի կը մնայ անտուգա , ի վնաս Ազգ. սնտուկին :

12. Նախորդ ինստատարութեան դրամէն 3600 ոսկի , անտուգա զաղթականութեան հացագինը , պաշտօնեաներու բաժնի տալը :

(Շատուակութիւնը յաջորդ թիւով)

Թ-ՊԵՐԹ Գ-ՕԼԷՃԻ Ակադէմի ճիւղին այս տարուան Հայ ընթացաւարտներն են Պարոնայք Տիգրան Կ. Եզեկիէյեան , Մխիթար Կէզէնեան , Յակոբ Ե. Քատունի և Եղուարդ Քիւրքեան :

Ի ՆՊԱՍՏ ԳԱՍՊԱՐ ԷՖ. ՉԵՐԱԶԻ

«Մեղու»ի իմբադրութիւն	200
Պրն. Տիգրան Տօքատեան	100

ՎԱՐՁՈՒ ԱԺԱՆ ԽԱՆՈՒԹ

«Մեղու»ի իմբադրատն կից.
Դիմել իմբադրատն :

ՇԱԲԹՈՒԱՆ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

ՅՈՒՆԻՍ 9—15

9 ԵՇ. Ե. օր	Հոգեզլ. - Գուր. Պր. 4 օր :
10 Ուր. 2. օր	»
11 Շբ. Ե. օր	»
12 Կիր. Ա. Կիր. Յարուր. Յիւ. Եղիա	մարգարէին : Ա. Պսակ .
13 ԲՇ. Հովսիսիւեան	»
14 ԳՇ. Գայիանեան	(Լր. լս. Ժ. 20, ր. 22)
15 ԴՇ. Պան	»

ՏՊԱՐ. 3 Գ. ՓԱՆԳԱՇԵԱՆ